

A minőségtanúsító védjegyek szerepe az agrárgazdaságban

Az Európai Minőségügyi Szervezet Magyar Nemzeti Bizottság (EOQ MNB) és a Magyar Védjegy Egyesület (MVE) minden évben egy közös rendezvény tart az agrárgazdaságot érintő iparjogvédelmi kérdésekről, különös figyelemmel a védjegyekre, földrajzi árujelzőkre és a jogérvényesítés szabályaira. A 2012. szeptember 20-án a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalában megtartott konferencia felkért előadói a minőségtanúsító védjegyek szerepét és jelentőségét, a gyakorlati megvalósítás kérdéseit vizsgálták az agrárgazdaság és a vidékfejlesztés területén.

A napjainkban különösen időszerű szakmai konferenciát *Gläser Tamás*, az MVE ügyvezető elnöke nyitotta meg. *Pallóné Dr. Kisérdi Imola*, az EOQ MNB ügyvezető elnöke bevezetőjében hangsúlyozta, hogy a Vidékfejlesztési Minisztériummal (VM) kötött Stratégiai Partnerségi Megállapodás értelmében az EOQ MNB szervezetének közhasznú tevékenységének fontos részét képezi a Magyar Agrárgazdasági Minőség Díj Bizottság munkájában való részvétel és a MAMD Klub működtetése.

1. A Vidékfejlesztési Minisztérium tulajdonában lévő védjegyek szerepe és jelentősége az agrárgazdaságban

Gyaraky Zoltán, a VM Élelmiszer-feldolgozási Főosztály vezetője részletes tájékoztatást adott az élelmiszer-feldolgozást érintő stratégia és védjegyprogram aktuális állásáról. Mivel napjainkban az egyre tudatosabbá váló fogyasztóknak sok információra van szükségük az élelmiszerekkel kapcsolatban, az önkéntes megkülönböztető megjelölések és védjegyek is az emberek közvetlen tájékoztatásának kiegészítő eszközeiként funkcionálnak. Felvilágosítást nyújtanak többek között a termék származásáról, eredetéről, minőségéről és feldolgozási módjáról, ezáltal járulva hozzá a kellő információn nyugvó vásárlói döntés meghozatalához.

A nem kötelező jellegű jelölések, megkülönböztető jelzésként használt védjegyeken kívül azonban az élelmiszerek jelölésének kötelező tartalmát uniós jogszabályok szabályozzák. A fogyasztók élelmiszerekkel kapcsolatos tájékoztatásáról szóló, 2011. október 25-i, 1169/2011/EU európai parlamenti és a tanácsnak rendeletben előírt bevezetési időszak 2014 elején jár le. Hazánkban jelenleg az élelmiszerek jelöléséről szóló

19/2004. (II. 26.) FVM-ESzCsM-GKM együttes rendelet van érvényben. A kötelező jelölések – a vásárlók tájékoztatása mellett – az egészségtudatos, minőség központú, a hazai élelmiszerek iránt elkötelezett új fogyasztói csoport kialakítását is elősegítik, amely hajlandó az értékarányos árak elfogadására is. Nagy veszélyt jelent ugyanakkor, hogy a fogyasztó minden jelöléshez minőség képzetet is társít! Pedig egy élelmiszer drága lehet akkor is, ha nem elég hatékonyan állítják elő azt. A tudatos fogyasztó odafigyel az érték és az ár arányára. A multinacionális kereskedelmi láncok például óriási versenyben állnak egymással a minél több vásárló megnyeréséért. Ennek szolgálatába állítják a reklámot, az akciókat és az óriási árengedményeket; a vásárló pedig sokszor nem is gondol arra, hogy az ilyen akciós, olcsó termék csak a pót- és adalékanyagok felhasználásával lehet gazdaságos az előállító számára.

Napjainkban sürgető igény jelentkezik a teljes magyar élelmiszeripar szerkezetátalakítására és megújítására, de mindenekelőtt a hazai élelmiszertermelés és -feldolgozás megerősítésére van szükség.

A kormányzati politikánkat megalapozó hosszútávú Nemzeti Vidékstratégia 2020 céljainak megvalósítására jogi és önkéntes piaci eszközökkel törekszünk. Kettős dilemma merült fel: versenyképes, olcsó, de még biztonságos tömegáruval jelenjünk meg a világpiacon, vagy pedig igyekezzünk hízagpótló szerepet játszani a magas hozzáadott értéket képviselő, speciális fogyasztási igényeket kielégítő termékeinkkel. Kormányzatunk inkább ez utóbbi megoldást támogatja, mivel nemzeti érdekünk a biztonságos, jó minőségű, értékes élelmiszerek előállítása hazai forrásokból. A „Gondolkozz globálisan, munkálkodj lokálisan!” elv szellemében Nemzeti Vidékstratégiánk önálló fejezetét képezi a hozzáadott érték növelés, a biztonságos élelmiszerellátás, a biztonságos piac. Ennek megvalósításához a kollektív marketing eszközök minél szélesebb körű kihasználása, bővítése szükséges. A termékek piaci pozícióját hatékonyan erősíti a nemzeti termék jelek és védjegyek használata, de nem szabad, hogy védjegy túlburjánzás legyen. Gondoskodni kell továbbá a minőségközpontú, sikeres vállalkozások társadalmi elismertetéséről és az EU terméktanúsítások (eredet megjelölés, hagyományos, ökológikus termékek stb.) széles körű népszerűsítéséről is.

A Vidékfejlesztési Minisztérium a következő védjegyek jogosultja:

- HÍR (Hagyományok, Ízek, Régiók) védjegy
- MAMD Magyar Agrárgazdasági Minőség Díj védjegy

- KMÉ (Kiváló Magyar Élelmiszer) tanúsító védjegy
- MMS (Minőségi Magyar Sertéshús) tanúsító védjegy
- Garantáltan Hagyományos és Különleges Termék védjegy

Ami nemzeti védjegyeink várható jövőjét illeti, a Kiváló Magyar Élelmiszer védjeggyel kapcsolatban meg kell említeni, hogy a védjegyet a jövőben a származási szabályok változása miatt kizárólag magyar alapanyagokból álló termékek viselhetik, így például a csokoládék eleve kiesnek ebből a körből. A Minőségi Magyar Sertéshús védjegy esetében sajnos csökkent a kezdeti lelkesedés, pedig a sertéságazat megújításának célkitűzése erősítheti a védjegy használatát. A védjegy intenzív piaci bevezetés előtt áll. A Magyar Agrárgazdasági Minőség Díj nem termékhez, hanem szervezethez kötődik. Felhívja a társadalom figyelmét arra, hogy vannak cégek, amelyek kiemelten minőségorientált gazdálkodást valósítanak meg.

2. Tanúsító védjegyek és védjegyek a vidékfejlesztésben

Kókai-Kunné dr. Szabó Ágnes, a Magyar Védjegyegyesület elnökségi tagja kiemelte, hogy a modern piacgazdaságban a szabadalmi oltalom mellett a márka, brand, vagyis a védjegy az értékteremtés egyik eszköze. A piacon jól bevezetett védjegyek a cégek állóeszközeinél is értékesebbek. A védjegy az adott terméket egy meghatározott termelőhöz köti. A védjegy a vállalkozói jó hírnév, a piaci elismertség és tekintély hordozója. A lajstromozott védjegyet kizárólagosan a jogosult használhatja, de a jogosult védjegyhasználati szerződéssel a védjegyhasználatára engedélyt adhat másoknak is.

A védjegy fogyasztóvédelmi jelentősége szempontjából említésre méltó két speciális védjegyintézmény: az együttes védjegy és a tanúsító védjegy, amelyek használatának feltételeit a védjegy szabályzat tartalmazza. A tagsági viszonyon alapuló együttes védjeggyel szemben a tanúsító védjegy használata nem kötődik a tanúsító szervezetben való tagsághoz. A tanúsító védjegy jogosultja a védjegy szabályzatban előírt tanúsítási szabályok szerint tanúsítja a védjegy árujegyzékében szereplő áruk és szolgáltatások minőségét. A tanúsító védjegyet a védjegy jogosultja nem használhatja, de engedélyt ad a védjegy használatára. A védjegy és a tanúsító védjegy között a lajstromozási feltételek és a használat szempontjából van különbség. A fogyasztó az élelmiszerek csomagoláson látott védjegyek közül csak megfelelő ismeretek alapján

tudja eldönteni, hogy melyik védjegy a tanúsító védjegy és melyik védjegy a termelő, a forgalmazó védjegye. A védjegy lényege és értéke a megkülönböztető képességben rejlik. Ezért lényeges a védjegyekhez kapcsolódó kommunikáció, reklám, hirdetés – a fogyasztók részére szükséges ismeretek közvetítése.

3. Gyakorlati szempontok a védjegyek bejelentésével kapcsolatban

Szép Erika a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala (SZTNH) Nemzeti Védjegy Osztályának osztályvezető-helyettese felhívta a figyelmet arra, hogy a védjegybejelentéseket megelőzően alaposan végig kell gondolni, hogy milyen termékre, milyen típusú védjegyre szeretne valaki oltalmat kérni (védjegy, tanúsító védjegy, együttes védjegy). A megjelölés megtervezése és kialakítása a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (Vt.) 2. §-3. §-ában foglalt előírásoknak megfelelően történik. A megjelölés kialakításánál különös tekintettel kell lenni a megkülönböztetésre való alkalmasságra (Vt. 2.§). Még mielőtt a bejelentésre sor kerül, előzetes kutatást is kell végezni, hogy a bejelenteni tervezett megjelölés nem sért-e korábbi jogokat, illetve oltalomképes-e. Pontosan meg kell határozni, hogy a megjelölést a bejelentő milyen termékeken kívánja használni, mivel a bejelentésnek tartalmaznia kell az árujegyzéket. Az árujegyzék meghatározására vonatkozó szabályok most változtak meg. Ezért egy-egy bejelentés megtétele előtt érdemes a www.sztnh.hu honlapon, vagy az SZTNH ügyfélszolgálatán tájékozódni.

Ha a bejelenteni tervezett megjelölés engedélyhez kötött elemet (nemzeti címer, zászló stb.) tartalmaz [Vt. 3.§ (2) a), b)], akkor a védjegybejelentés benyújtása előtt vagy azt követően be kell szerezni az engedélyt a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztertől [Vt. 3.§ (2) a)]. A nemzeti színek használata önmagában nem kötött engedélyhez [Címertörvény 10.§ (2)].

A védjegyvoltalom időtartama a bejelentéstől számított 10 év, amely 10 évenként meghosszabbítható.

A tanúsító védjegy meghatározott minőségű vagy egyéb jellemzőjű árukat vagy szolgáltatásokat azzal különböztet meg mások áruitól, hogy e minőségüket vagy jellemzőjüket tanúsítja. A tanúsító védjegy szabályzatának tartalmaznia kell a jogosult nevét, székhelyét, az

árujegyzékbe tartozó áruk minőségi követelményeit, a minőségtanúsítás szabályait, a védjegyhasználat feltételeit, annak ellenőrzésére vonatkozó előírásokat és a jogosulatlan védjegyhasználattal szembeni fellépés rendjét.

A 2012. szeptember 1-én hatályba lépett az ún. Magyar Termék rendelet [(74/2012. (VII. 25.) VM rendelet az egyes önkéntes megkülönböztető megjelölések élelmiszereken történő használatáról]. A rendelet a termékek jelölésének 3 kategóriáját különbözteti meg:

1. Magyar termék: növényi/állati eredetű alaptermék termesztése, betakarítása, születése, felnevelése, előrecsomagolása stb. Magyarországon történt.
2. Hazai termék: az előállításához használt feldolgozatlan termék összetevő több mint 50%-a megfelel a fenti feltételeknek.
3. Hazai feldolgozású termék: a termék Magyarországon feldolgozott import eredetű összetevőt tartalmaz és a feldolgozás Magyarországon történik.

Lényeges tudnivalók:

- A három kategória elnevezésére önmagában, szövédjegyként nem szerezhető védjegyoltalom, kizárólagos jog.
- A kategórianévek szabadon feltüntethetők a már használt árujelzőkön, illetve a védjegyjogi szempontból megkülönböztetésre alkalmas megjelöléseken (feltéve, hogy a megjelöléssel ellátott áruk megfelelnek a rendeletben foglalt feltételeknek).
- A piaci szereplők csatlakozhatnak a már kialakított tanúsító védjegyrendszerhez illetve új tanúsító védjegyrendszereket alakíthatnak ki a Vt.-ben szabályozott feltételek mellett.

4. Az iparjogvédelem eszközeinek alkalmazása a minőségi burgonyaellátás érdekében

Dr. Polgár Zsolt a Pannon Egyetem Agrártudományi Centrum, Burgonyakutatási Központjának igazgatója egy gyakorlati példán keresztül mutatta be, hogy hogyan alakítanak ki egy tanúsító rendszert és az elhatározástól a megvalósulásig milyen kérdéseket kellett megválaszolniuk és milyen problémákba ütköztek.

A burgonya termelésével kapcsolatos jelenlegi gazdasági helyzetben a kitörési pontot egyértelműen az egyediség jelentheti. Ebben segíthet a

márkavédjegyek használata, amelyek egyértelműen marketing eszközt képeznek. Ezért született meg az elhatározás, hogy a „Keszthelyi burgonyát” egy tanúsító védjeggyel szeretnék forgalmazni. Fontosnak tartják ugyanis, hogy a fogyasztót tájékoztassák arról, hogy egy hazai nemesítésű, kiváló fajtáról van szó. Ezért termékük megkülönböztetésére a keszthelyi Burgonyakutatói Központ: a „Keszthelyi Étkezési Burgonya” tanúsító védjegy és „Keszthelyi Minőségi Vetőburgonya” védjegy bejelentését tervezi. A két megjelölés tanúsító védjegyként és a védjegyként való bejelentésében szerepet játszik az, hogy a vetőburgonya megjelölést nem lehet tanúsító védjegyként bejelenteni, mivel azt a védjegy jogosult is használni kívánja.

5. Konzultáció

Az elhangzott előadások igencsak felkeltették a hallgatóság érdeklődését, amit a felmerült kérdések sokasága és a vita intenzitása is jelzett. A legtöbb hozzászólót az a kérdés foglalkoztatta, hogyan lehet „ránézésre” megkülönböztetni a tanúsító védjegyet az „egyszerű” védjegytől. Az előadásokat követő konzultáció tanulsága, hogy mennyire fontos a szellemi tulajdon védelmében rejlő lehetőségek tudatos kihasználása. A szellemi tulajdon védelme nagymértékben hozzájárulhat az értékkeremtéshez és a termelők érdekeinek érvényesítéséhez. Ezért érdemes áttekinteni az oltalmi lehetőségeket egyrészt a saját termékeink és hagyományaink védelme, másrészt mások jogai megsértésének elkerülése érdekében. Elő kell segíteni, hogy az Európai Unió tagállamaiban is oltalomra alkalmas termékek előállítói megfelelő támogatást kapjanak a közösségi eredetmegjelölés és földrajzi jelzés oltalom, illetve hagyományos termék tanúsítása iránti bejelentés megtételéhez, a termékleírás elkészítéséhez szükséges ismeretek megszerzéséhez. Szükséges az oltalom, illetve a tanúsítás megszerzése után a termékek előállításának, ellenőrzésének és marketingjének segítése, lehetőség szerinti támogatása is. Fontos, hogy a termelők ismerjék és alkalmazzák a szellemi tulajdonhoz kapcsolódó jogérvényesítési szabályokat is.

*Kókai-Kunné Szabó Ágnes,
Pallóné Kisérdi Imola,
Várkonyi Gábor*